

29.3.2022

Ohjeita sosiaalitoimelle lapsen tai nuoren haastattelemiseksi

Mitä ollaan selvittämässä?

- Mikä on lapsen tapaamisen lähtökohta: lapsen yleiset olosuhteet ja arki / huoli lapsesta ja kotiloista / edeltävää kertomaa väkivaltaepäilyyn liittyen
- Lapsen kohdistuvaa väkivaltaa epäiltäessä, konsultoi poliisia ja laatikaa yhteinen suunnitelma (aikooko poliisi kuulla lasta akuutisti, kenelle tieto epäilystä ei saa mennä, miten selvitetään, onko lapsi turvassa). Konsultoi tarvittaessa lasten oikeuspsykiatrian työryhmää ja kysy ohjeita perheen / lapsen tapaamista varten
- Älä kysele lapselta enempää, kuin on välttämätöntä
- Alle kouluikäisiä haastateltaessa tulee olla erityisen tarkkana, alle nelivuotiaalta hyvin vaikea saada selvästä tietoa kaltoinkohtelusta

Miten selvität?

- Keskustele lapsen kanssa kahden kesken rauhallisessa tilanteessa (ei esimerkiksi leikin lomassa)
- Selitä lapselle ikätasoisesti haastattelun konteksti
- Avoimet ja lyhyet, selkeät kysymykset
- Tarkka kirjaus tilanteesta puhutusta (lapsen käyttämät sanatarkat ilmaisut, työntekijän esittämät kysymykset ja välikommentit) → käytä apuna työparia tai nauhoita keskustelu mahdollisuuksien mukaan (vähintään muistin tueksi)

Millä kysymyksillä?

- Avoimet kysymykset kaikista luotettavimpia (Kerro siitä lisää, Kerro siitä, kun ____, Mitä sitten tapahtui?, Sanoit ____, mitä tarkoittit sillä?)
- Tarkentavat kysymykset harkiten ja vain jos lapsi on kertonut jo avoimesti, ja jotain täytyy tarkentaa (Milloin? Kuka? Miten?)
- Vaihtoehtokysymyksiä kannattaa välttää. Älä esitä oletuksia tai ehdotuksia (esim. Onko joku satuttanut sinua? / Sattuiko se? / Oliko se pelottavaa?)

Lapsen haastattelu

Aloita tiedustelemalla, mitä lapsi ajattelee käyntinne / tapaamisenne syyksi. Näin voidaan saada tietoa siitä, onko lapseen pyritty vaikuttamaan. Erityisen tärkeää silloin, kun kotona tiedetään etukäteen sosiaalitoimen tapaamisesta.

esim: Mitä ajattelet siitä, että olen tullut tapaamaan sinua tänään? Tiedätkö miksi olet tullut tapaamaan minua tänään? Mistä tiedät? Onko sinulla itselläsi mielessä jotain, mistä olisi hyvä puhua?

Kartoittaessa yleisesti perhetilannetta

Kerro sinun perheestäsi. Kenen kanssa asut?

Kerro äidistä / kerro isästä

Mitä teet yleensä kotona äidin / isän kanssa yhdessä?

Mitä sinä teet yleensä kotona? Mitä äiti / isä tekee yleensä kotona?

Kerro tyypillisestä arkipäivästä? Entä viikonloppupäivästä?

Kerro teidän arkirutiineista / kotitöistä / ruokailutilanteista kotona... (riippuen siitä, mitä halutaan tietää)

Minkälaista sinun on asua kotona? Miksi?

(Mikä kotona pitäisi muuttua, että haluaisit asua siellä?)

29.3.2022

Kerro sinun kodin säännöistä.
Mitä tapahtuu, jos ei tottele sääntöjä?
Mitä tapahtuu, jos tekee jotain mistä äiti / isä ei tykkää?

Kartoittaessa parisuhdeväkivaltaa
Miten teillä kotona riidellään?
Mitä jos äiti / isä tekee jotain mistä isä / äiti ei tykkää?
Mitä (silloin tapahtuu) jos äiti ja isä ovat eri mieltä jostain?

Kartoittaessa / tarkennettaessa lapsen kertomaa

Jos lapsi kertonut jollekin muulle:
Olen kuullut, että olet kertonut opettajalle/terveydenhoitajalle/..., että... (esim. kotona ei ole hyvä olla / sinua satutetaan / sinua pelottaa) Kerro minulle siitä.

Jos lapsi kertonut sinulle aiemmin:
Haluaisin vielä palata siihen, mitä kerroit aiemmin. Äsken kerroit _____. Kerro siitä lisää. Kerroit aiemmin jotain _____. Kerro minulle siitä vielä tarkemmin.

Jos lapsi kertoo lisää:
Kerro minulle kaikki siitä. Mitä sitä ennen tapahtui? Mitä sitten tapahtui? Sanoit _____, mitä tarkoitat sillä?

Jos kiistää kertoneensa / on haluton kertomaan, mutta tiedetään faktana, että lapsi on kertonut:
esim. Minulle jäi huoli sinun kertomasta. Minun on tärkeä ymmärtää, mitä olet tarkoittanut. Miksi kerroit opettajalle, mutta nyt et halua kertoa siitä? Voinko tehdä jotain, että sinun olisi helpompi kertoa asiasta? Olisiko sinun helpompi kirjoittaa siitä? Mitä ajattelet, että seuraa, jos kerrot minulle?

Mikäli lapsi on haluton keskusteluun, ei keskustelua tule jatkaa tämän enempää.

Lopuksi on hyvä selvittää lapselta, millä mielin hän jää jatkamaan päiväänsä.

esim: Millä mielin jatkat päivääsi koulussa? Millä mielin menet/jäät kotiin? Mitä toivoisit, että meidän juttelustamme seuraa? Mitä haluaisit tapahtuvan? Miksi? Aikuiset jäävät selvittämään asioita, sinun ei tarvitse huolehtia siitä.

Mikäli et ole varma, miten toimia tästä eteenpäin, **konsultoi** matalalla kynnyksellä poliisia tai lasten oikeuspsykiatrian yksikköä.

Lisätietoa

Hyvärinen, S. & Pösö, T. (2018). Lasten haastattelu lastensuojelussa. PS-kustannus.

Barnahus-hanke, esimerkiksi Barnahus-verkkokoulu:

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu>

Laadittu 3/2022:

Oikeuspsykologi Marianne Mäenpää

Tays / Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö

marianne.maenpaa@pshp.fi

Puh: 050 592 8307

Lasten oikeuspsykiatrian yksikön konsultaationumero: **050 562 7886**